

indhold svarer godt til hinanden for så vidt angår kirke og konge, men knap så godt når det gælder staten opfattet som en helhed. Vi møder i bogen en forskningstradition med en opprioritering af bestemte temaer, hvilket på den anden side går ud over bredden i forskningen.

Ólafía Einaradóttir

GRETHE FOSS: Anna Komnena. Øst og Vest under første korstog. Kbh., Berlingske Leksikon Bibliotek, 1981. 180 s. 85 kr.

På en virkelig læseværdig måde præsenterer Grethe Foss i sin undersøgelse et fælles østligt og vestligt perspektiv på det første korstog ved brug af Anna Komnenas historieværk »Alexiaden«. Det særlige aspekt, der ligger i at følge de vestlige korstogshæres bevægelser på baggrund af det byzantinske riges kulturelle niveau og politiske og strategiske interesser, er helt gennemført og danner et nødvendigt supplement ved enhver forskningsmæssig beskæftigelse med korstogene og deres nærtliggende problemer. Ved udblik bagud og fremad i tid sættes den byzantinske kejserrække i relief over for det spændingsfyldte spil mellem korsridderne og det østlige kejserdømme. Der er noter, kort, bibliografi og indeks som hjælp med benyttelsen.

Tore Nyberg

ERLAND PORSMOSE: Bønder, bryder og tjenere. Gårdbrugervilkår på Fyn 1502-1542. Odense University Studies in History and Social Sciences. Vol. 81. Landbohistorisk Selskab/Odense Universitetsforlag, 1983. 109 s. 90 kr.

Porsmoses bog har to omdrejningspunkter: Det ene er spørgsmålet om, hvor lang den gennemsnitlige fæstetid rent faktisk var i begyndelsen af det 16. århundrede; det andet er spørgsmålet om, hvorvidt Frederik Is forordning af 14. maj 1523 – ofte kaldet »livsfæsteforordningen« – sætter sig spor i de faktiske fæstetidslængder. I tilknytning hertil diskuterer Porsmose så, om man med rette kan kalde den en forordning om *livsfæste*.

Hidtil har det i hovedsagen været Aksel E. Christensens afhandling om fæstetidslængderne, der har stået som det »sidste ord« i denne sag. (Christensen: Senmiddelalderlige fæsteformer som forudsætning for forordningen om livsfæste af 1523. I: Festskrift til Erik Arup, 1946) Christensen konstaterede ud fra kvantitative kilder til landboforholdene i Næsbyhoved len (Fyn) og ved Skovkloster (Sjælland), at der forud for forordningen af 1523 fandtes en bred vifte af fæsteformer og fæstelængdeformer, og at man ikke med rette kunne hævde, at livsfæste var det almindeligste.

Christensens kildemateriale blev senere anfægtet af F. Skrubbeltrang i Det danske landbosamfund 1500-1800. Ifølge Skrubbeltrang er materialet, der for Næsbyhoved dækker perioden 1502-10 og for Skovkloster 1467-81, for spinkelt (s. 20) (jvf. i øvrigt Christensens svar i Fortid og Nutid XXIX, 1982, s. 677 ff).